

עיר בלתי אפשרית

של גיא ברילר בהר הרצל, בין הקברים וכו'. הפר ליטי מצטייר כביררת המחדל של האמן הירושלמי. אפשר לנסות לאפיין את אותה מהות מובנית דרך ההשוואה לפרויקט "מקום" שיצר והפיק עמית גורן, שהוצג בחודש שעבר בסינמטק תל אביב ויוקרן בקרוב בערוץ 8.

בפרויקט התמקדו 20 יוצרים במקום "כאתר מסוים, כאזור התרחשות, כמצב דרמטי, כסיפור אישי, כזיכרון". מרבית היוצרים בחרו באתר אישי – בית, וזכרונות ילדות, שורשים עדתיים. קרן בן רפאל, למשל, הציגה בסרט "המורטת" את גופה שנמרט בשעווה אצל בעלת מקצוע; חן שינברג בחר לצלם את הפרויקט שלו בחנות תקליטים, "מקום שגורם להתעלות רוחנית", כרבריו; יצחק גורמזאנו גורן צילם את היער שבו היתה המעברה שבה גדל; אורי צייג הציג עבודה רוחנית, מדי-טטיווית, שצולמה בים המלח.

חלק מהיוצרים בחרו להתייחס לתל אביב במר בנה החילוני, הרב תרבותי. מריה פומיאנסקי,

לפני כשבועיים התקיים בירושלים האירוע הרב תחומי "הערה 2", שיזמה קבוצת "Sala-Manca", קבוצה של אמנים רב תחומיים, שמוציאה לאור בין היתר את כתב העת לאמנות וספרות עכשווית "הערת שוליים". "האירוע מתרחש כתגובה לסיכון להישאר בבית מול הטלוויזיה הרדודה, ומול המציאות הרשמית והחלקית של החדשות", נכתב בהזמנה. "יש פן אחר, יש זווית אחרת, זאת הערה אמנותית למציאות הקשה". כמה שעות לפני האי-רוע התרחש פיגוע נוסף במרכז העיר.

האירוע, שבו השתתפו כ-20 אמנים ירושלמים, חגג את הוצאת גיליון מס' 2 של "הערת שוליים" שהוקדש לאמנים שפועלים או שפעלו בירושלים בארבע השנים האחרונות, בתחומים של וידיאו ארט, מיצג ומיצב. כתב העת, שאותו ערכו לאה מאואס ודיאגו רוטמן, כלל קלטת שבה הוצגו עבר דות ויריאו באורך מלא (שרובן כבר הוצגו בעבר) של אפי ואמיר, ניב חכלילי, ניב בךדוד ואריאל עפרון, קבוצת "ארטאטאק", יונתן ויניצקי, ז'ואו

kama shamant

מתוך "כמה שממת" של קבוצת "ארטאטאק"

למשל, הציגה אנשים שיוזקים כמו מזרקות על רקע נופי העיר; חיים דעואל לוסקי צילם את תנר עת האנשים ברחוב נוה שאנן בשבת; תמר גטר יצרה דיוקן רב תרבותי דרך הקראת טקסט של חנוך לוין על ידי תושבי עיר ותיקים ועולים חדשים. היו כמובן גם עבודות פוליטיות מובהקות, למשל זו של סוהא עראף שהציגה את העיר רמא ללה קצת כמו המערב הפרוע, או זו של ענר פריי מינגר שצולמה בירושלים, עם צילומים ממגרש הרוסים ומאתרים אחרים בעיר וברקע מונולוג של אחד מתושביה הערבים של העיר. עבודות אלו יצרו תחושה של ביקור תיירותי, הכרחי אך גם מעט מאולץ, בתרבות זרה. לעומת הפרויקט התל-אביבי, נרמה שבעבודותיהם של האמנים הירושלמיים בגיליון החדש של "הערת שוליים", "המקום" הירושלמי הוא לא מקום קונקרטי, אלא הוויה.

את הערעור על ההגמוניה הממסדית, ובעיקר זו הכלכלית, אפשר למצוא דווקא בפורמט של "הערת שוליים", שמאפשר לרכוש יצירות ויריאו באורך מלא תמורת 25 שקלים. אפשר לטעון, ובצי-דק, שאלו יוצרים צעירים, חלקם אנונימיים, שנמ-צאים בתחילת הדרך ואין להם מחיר שוק. אך ההחלטה הזאת היא תוצאה של אידיאולוגיה. יש המתייחסים לווידיאו כאל יצירה חד-פעמית שראויה לצאת במהדרה מצומצמת, ממוספרת וחתומה, ויש המאמינים שהמדיום בבסיסו נועד לשכפול ולתפוצה רבה. במקום הזה נמצאת החתי-רנות של המדיום והאלטרנטיווה שהוא מציע לער-לח באמנות. שובהפר לעולח ציוני ומסחרי

רלנו ורותי סלע, תיעוד מיצגים של קבוצת "Nee" (נועה היימן, איתן רונאל וערן זקס), הרס עפרת וגיא ברילר, תיעוד מיצב של הגר גורן, וטקסטים של האמנים שפורסמו על גבי 23 עמר-דים של נייר ממוחזר ומעוצב.

"בירושלים – עיר הנחשבת שולית בזירה האמ-נותית הישראלית", נכתב בוך הפתיחה של העי-תון, "קיימת תנועה אמנותית עשירה ומגוונת, שלרוב אינה מוצגת בבמות המקובלות כמייצגות תרבות, לעתים מתוך בחירת האמנים ולעתים מתוך חוסר רצון או עניין מצד במות אלו בפיתוח תחומים המערערים על ההגמוניה התרבותית הקיימת".

פתיחה זו, שאפשר לראות בה הבטחה לאלטר-נטיווה אמנותית, מטעה במידה מסוימת. ועדיין, בשעה שבמרכז יש אמנים שממשיכים עדיין לעסוק באישי ובעיקר בשאלות של אסתטיקה וטעם (מה שבטעות וזכה בכל פעם לכינוי אסקפי-זם), בירושלים קשה יותר ויותר לחמוק מהמציאות העכשווית.

כמה אמנים ירושלמים (המעטים שנותרו בעיר ולא עזבו למרכז) טוענים שרק בירושלים תיתכן היום יצירה אמנותית אמיתית, שנובעת מתוך חיים בעיר בלתי אפשרית, מלאת מתח, חרדה קיומית ופערים חברתיים. ירושלים, כמקום גיאוגרפי, קונקרטי, אכן מציעה קיום אחר. האם אותה מהות אחרת קיימת בעבודות? רק במידה מסוימת. המהות האחרת היא לא בפורמט או בחר-מרים אלא בניגוד רבלי דרות באנוניה. רמתחשה